

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zowel hier te lande als in Oost- en West-Indië

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

waarin is opgenomen „De Indische Verlofganger“. Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“

Opggericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTZAAT 17 - DEN HAAG
 INLICHTINGENDIENST . . . . . TELEF. 4518. - POSTGIRO 14574

Voor Administratie en verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot de Administratie: HEULSTRAAT 17, Telefoon H 4519, Postgiro 14574, in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO, Mr. K. FAUSER. Voor ADVERTENTIEN de FIRMA T. KRAMER & Co. VAN BRAKELSTRAAT 109, Den Haag, Telefoon Interc. 1694, Postrekening 47454.

MEDEDEDELINGEN OF INGEZONDEN STUKKEN
 moeten worden gearresteerd „aan de Redactie-Commissie“ en gezonden aan de Presidente; HEERENGRACHT 7, DEN HAAG

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havanna-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

Eenig Adres voor levering van Sigaren rechtstreeks aan Particulieren :-

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30% Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeeren. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueel bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4 WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

H.H. Lezers en Adverteerders

van „Het Koloniaal Weekblad“ en „De Indische Verlofganger“.
 Dit is de tweede maal dat wij gecombineerd verschijnen en al is het nu wat beter toch is het nog niet in orde, de sporen van de typografienstaking zijn nog niet uitgewischt, doch niettegenstaande de tegenwerking wij komen er.
 Dank brengen wij aan de adverteerders die ons in alles terwille waren. De volgende week is alles compleet.

DE UITGEVERS.

PROPAGANDADAGEN VOOR DE INDISCHE KUNSTNIJVERHEID

in Hotel de Witte Brug, Den Haag
 18 en 19 dezer.
 Tentoonstelling van Dajaksche Kunst
 open v.m. 10-12 en n.m. 2-5 uur.
 Donderdag 18 Januari 8 1/2 uur n.m.
 Indische Feestavond
 muziek zang en Balineesche dansen. Toegang 1.50 per persoon.
 Vrijdag 19 Januari '23 n.m. 8 1/2 uur
 voordracht met Lichtbeelden over zijne
 Vulkaantochten
 door Dr. W. van Ben. melen. Toegansprijs f 1.
 Na tien uur n.m. gelegenheid tot dansen.
 Kaarten te verkrijgen Heulstraat 19, Den Haag.

UIT DE INDISCHE PERS.

Uit de Aziatische Wereld

Sjechs en Saids in Ned.-Indië zitten elkan- der op dit oogenblik vreeselijk in de haren. Men slingert elkander de grofste scheld- woorden naar het hoofd en aan wederzijd- sche achterklap is geen gebrek.

Doch thans zijn we dan ook aan het einde van den moeilijken tijd gekomen, zeide met een glimlach op het gelaat, een Arabier tot den Jong-Arabier, die de ontmoeting in de „Pezuiagaan“ van 23 Juni 1922 schrijvende, verklaarde dat die vreugdevolle mededeeling voortkwam uit het feit, dat de heer M. O. Hachimi, Hoofdredacteur van de „Boro Budwi“, een dagblad zou uitgeven, waarin hij openbaarheid zou geven aan de gedachten, die de Arabische wereld bezig hield en dat hij aan dat werk al zijne krachten zou wijden. Wel klonk die goede tijding mij als muziek in de ooren, zegt de schrijver, doch tevens bekreep mij de vrees, dat ik misschien met een droombeeld had te doen.

Dat was dan ook de reden, waarom hij zich nader op de hoogte wilde stellen van deze aangelegenheid en persoonlijk een be- zoek bracht aan den heer M. O. Hachimi, die zoo welwillend was hem uitvoerig te woord te staan en o.m. als zijne meening te kennen gaf, dat hij geen goed einde zag van de vele bestaande twisten tusschen Sjechs

Hotel-Pension „Insulinde“

Kort en lang verblijf

Bankplein 2, 's Gravenhage
 Telef. Haag 1486

Direct bij Scheveningsche Boschjes

J. J. W. ELKHUIZEN

Voetkundig Schoenmaker.

Atelier v. Slingelandtsr. 48 's-Gravenhage

Prima Reparatie. Billijke prijzen.

Tel. Sch. 1271.

INLICHTINGEN

OMTRENT

alle kamers

geheel gratis voor huurders

Centraal

Kamer Bureau

Tel. H 4385. Amst. Veerkade 5

Pension Batavia

TE HUUR Gemeubileerde ZIT- en SLAAPKAMERS eventueel met of zonder pension. Adr.: Berkstr. 26

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES.
AU BON MARCHÉ
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

Dansinstituut „Lend“.

Julliana van Stolberglaan 228 - Den Haag - Telefoon B 1164
 Wij leeren U met behulp van 2 dames- assistenten in 4 lessen dansen
 Club-, cursus-, privaat en kinderlessen. Clubs- v. geh. paren.
 Te bereiken met tramlijn 7, 4, 3 en 13.

M. DIJKERMAN
 FREDERIK HENDRILLAAN 198
 Tel. Sch. 1384. DEN HAAG

Schoenen naar Maat

voor elken voet. Aangenaam passend
 Verzending naar OOST en WEST

GOED EN GOEDKOOP SCHRIFTELIJK ONDERWIJS

Op bijna elk gebied en voor ieder doel
 n.v. „Bureau tot Publiciteit van Wetenschappelijk Nieuws“
 Leliegracht 30 Prospectus gratis Amsterdam

en Sids, die ieder eene partij in die geschillen hadden gevormd.

Het uitgeven van een Dagblad, kon zijns inziens, den toestand zuiveren, alhoewel hij niet ontveinsde dat daar aan groote moeilijkheden waren verbonden.

Hij hoopte op die wijze echter tegemoet te komen aan de overpeinzingen en wenschen van hen, die naar de aaneensluiting van alle tralieren in Ned. Indië verlangden waarvan tot heden nog nooit sprake was geweest.

De heer H. O. Hackimi begreep, dat, als hij ten deze wilde slagen, niet alleen eene financieel krachtige combinatie van Sjecht en Said achter hem moest staan doch ook dat de staf van de Redactie uit beide groepen zou moeten worden samengesteld.

Zulk een staf te vinden, is evenwel een vraagstuk, dat niet zoo gemakkelijk is op te lossen, niet het minst omdat, in het algemeen gesproken de Arabier het nut van de Pers niet zoo ernstig inziet en er dus ook niet veel voor voelt.

Hij ziet in het Nieuwsblad meer een orgaan, waarin de gelegenheid wordt aangeboden wederzijdsche grieven op niet altijd waarheidsgevende gronden uit te vechten, hetgeen tevens het feit verklaard dat de traktesen weinig op hebben met de Journalisten, al beschikken deze personen dan ook over nog zooveel scherpzinnigheid.

Van elk door een schrijver overgebrachte gedachte, welke verschilt met die van den lezer van een Nieuwsblad, kan men verzekerd zijn, dat zij eene bittere en wrange kritiek van dezen uitlokt, ook al heeft de schrijver het bij het rechte eind.

De schrijver stelt aan het publiek natuurlijk niet den eisch dat het nader gaat met de overgebrachte denkbeelden van elken inzender, doch wel vindt hij, dat, bij verschil van meening, men op beschaafde wijze de begane vergissingen onder het oog kan brengen.

Daardoor voorkomt men tevens dat te goede naam bekend staande Journalisten, vooral als zij zien, dat aan hetgeen door hen wordt voorgebracht geen aandacht wordt geschonken, zich terugtrekken en het stilzwijgen bewaren.

Wat kan men hopen van eene volksgroep, die het nut van de Pers niet inziet, vraagt den schrijver?

En het denkbeeld van den heer M. O. Hachimi onder dit licht bezien, doet hem dan ook twifelen aan een succes ten deze, doch hij wil het beste over de toekomst hopen.

Bekend met toestanden en verhoudingen in de Arabische wereld, kent de schrijver den heer M. O. Hachimi persoonlijk ook als iemand die tegen geen moeite opziet om het einddoel te bereiken van elke taak, welke hij op zich neemt en is hij in elk geval één der Arabieren die wel het nut van de Pers inziet!

In de vergaderingen van de Alirsjad-ver-(Sjecht) kan men steeds hooren dat de leden niet achter wenschen te blijven, waar het gelast verbeteringen te brengen in de samenleving, doch men moet de bepaalde overtuiging hebben dat de voorgestelde maatregelen ook werkelijk goed zijn.

De Sjaid vereeniging laat gewoonlijk hetzelfde geluid hooren, doch of dat meer met de mond dan wel met het hart geschiedt, waagt de schrijver niet te beslissen.

Het zal wel niet noodzakelijk zijn, zegt hij, eene uiteenzetting te geven van het nut der Nieuwsbladen, doch wel moet hij verklaren dat de uitgifte van een Dagblad de belangen der leden der beide vereenigingen ten goede zal komen.

Ook is het een gebruik, dat, als eene in het leven geroepen beweging het belang van tal van personen behartigt, deze die beweging steunen.

Want zonder dien steun zal de heer M. O. Hachimi het niet kunnen stellen.

Met belangstelling worden de uitkomsten van diens arbeid tegemoet gezien.

Uit de Chinese Pers.

Reis van een aantal leden van den Volksraad naar West-Bantam en de kampongsche Districten (Zuid-Sumatra).

Den 21en Juli 1922 vertrokken van het station te Tangh-Abang (Weltevreden), per trein van 6u. 41 vóormiddags, de leden van

den Volksraad naar de kampongsche districten, ten einde zich persoonlijk en plaatselijk op de hoogte te stellen van verschillende aangelegenheden in Zuid-Sumatra.

De reis duurde tot en met den middag van den 27sten dier maand, waarbij het te voren opgemaakte reisplan nagenoeg geheel kon worden gevolgd.

In de „Peruigaän" van 28 Juli 1922, wordt, met betrekking tot die reis medegedeeld dat het gezelschap het eerst te Walan Haka, in de nabijheid van Serang, de hoofdplaats van de Residentie Bantam, uitstapte en daarna onder leiding van den heer Djajadiningrat per auto's naar de ambachtschool te Kadiran reed, en welke inrichting men eene kleine tentoonstelling van ijzerwerken had georganiseerd.

Ter hoofdplaats Serang werden de Normaalschool en de opleidingschool in oogenschouw genomen en daarna het fort Speelwijk in Oud-Bantam, verder de oude Nederlandsche begraafplaats het Kanton „Karangantoe" en andere oude merkwaardigheden van de plaats bezocht.

Per extra trein bereikte men van uit Serang, Merak, alwaar het stoomschip „Carpentier" van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij het reisgezelschap opnam en daarna naar de Kampongbaai van Zuid-Sumatra verstoemde.

De aankomst in de Oosthaven had des avonds plaats, waarbij verschillende toon aangevende personen aanwezig waren, terwijl voor een behoorlijk onderdak van de gasten was gezorgd door het personeel van het Binnenlandsch Bestuur in overleg met de leiders der Kolonisatie, voorts van den Dienst van den Zuid-Sumatra Spoorweg, verder van de administratieven der verschillende ondernemingen en eenigen anderen.

Den volgenden morgen werd een bezoek gebracht aan de Javaansche nederzetting te Gedong Tataän, alwaar het hoofd der Kolonie de heer Schalwijk, aan het gezelschap waardevolle inlichtingen verstrekke met betrekking tot den bestaanden toestand en de toekomstige plannen.

Nadat de fraaie veestapel in oogenschouw was genomen, begaf men zich naar de vestiging der Bantammers en naar den Goevernements Proef- en Zaadtuin Boffor Redjo.

waar de heer Straüt alle inlichtingen omtrent de tweede gewassen enz. verstrekke.

In de Societeit te Tadjong Karang had een receptie plaats, van waaruit door een deelte der gasten nog per Canosag een bezoek werd gebracht aan het Kolonisationsreure te Tolok Semangtra.

De ongunstige weersgesteldheid belemmerde evenwel aan land te gaan en was men verplicht de terugreis te aanvaarden, welke gelegenheid men benutte om het eiland Karantan aan te doen.

Nadat de vezelaanplant te Tjissand onderneming en triplexfabriek te Kadiran onderneming van den heer Herden met een bezoek waren vereerd, werd de terugreis per Canopag naar Merak aanvaard.

Te Kota Boemi had men aan de omringende een feestelijk karakter gegeven, waar eenige kampongsche meisjes dansen ten behoeve van de leden van den Volksraad van groot belang geweest, en hebben zij allen goed voldaan.

Dr. Lay Chai Moi

In de „Peruigaän" van 31 Juli wordt melding gemaakt van een bezoek aan eene vrouwelijke gediplomeerde geneesdige, met name dr. Lay Chai Moi van het Medical College te Canton, aan Bantam heeft gebracht.

De dame is één der dochters van den heer Lay A Sin, kapitein der Chinezen op Bantam.

Zij woonde 9 jaren in China en is bekend met de Engelsche taal bekend met tal van talen, die in China worden gesproken.

Reeds als studente viel hare scherpzinnigheid op, nadat zij in haar geboorteplaats Borneo het onderwijs op eene Chinese meisjesschool had genoten, welke in Bantam was van de Jong-Chineesche vereeniging plaatse.

Daarna werd zij ter verdere opleiding in China gezonden en volgde zij het eerste onderwijs op de meisjesschool het, Chie S. Girl's College te Canton, om daarna op het Hakjeht College aldaar het artsdiploma te veroveren.

Zij is dus één van die Chinese vrouwen

Comm. Venn.
TEEKAGEE
116 Denneweg 73-79 1-1 N. Schoolstraat
Den Haag
Telefoon H 2429

Telegram-Adres: FORDGARAGE HAAG

Authorized Importers
of FORD Products.

Rotterdamsche Lloyd.
Directie: Wm. RUYS & ZONEN - Rotterdam

Geregelde Mail- en Passagiersdienst
van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië met aansluiting naar alle havens in den Ind.-Archipel.

Luxueus ingerichte Mailbooten, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

Heeren- en Dameskleeding
naar Maat

Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit

Gelegenheid tot abonneeren

Aanbevelend
WILLEM VAN HOUT
Molensstraat 47b Telefoon H. 2324

**Dans-Instituut
WEIJNE**

21 JONKER FRANSSTRAAT 21
49-50 SCHIED. SINGEL 49-50
ROTTERDAM

Grootste en
meest bezochte
1ste Klas Inrichting

**Zeebaboe's en Jongens
beschikbaar.**

Te bevragen in
„Persinggahan"
Adviesbureau en Tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 Tel. Sch. 248

Lunchroom * Thee-Concert
„De Oude Vette Hen"
Den Haag bij het Stadhuis

Gereedschappen

A. NIEUWENHUIZEN,
Prinsstraat 19-20. Tel. H. 7763
's-Gravenhage.

Wanneer Gij

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „Unicum"
Anna Paulownastraat 30a. Tel. M. 947
Den Haag

De prijs wordt steeds vooruit bepaald.

BRANDSTOFFEN - GROOTHANDEL

W. J. Wubben

Den Haag

Kockstraal 179 :: Tel. M 2518

Specialiteit :

Anthraciet Giet-
en Brechcokes

Leden der Ver. „Oost en West” 5% reductie

GEOPEND :

Restaurant „KUMMER”

JULIANA VAN STOLBERGLAAN 94, TEL. B 0000

Bezorging van Diners aan Huis met keuze
van verschillende Schotels.

Zalen disponibel, voor extra Diners en Partijen
tegen uiterst concurrerende prijzen.

APARTE ZAAL VOOR DAMES.

Wisbrun & Liffman

Veenestraat 35-37 • Telefoon 2593 • Den Haag

Dames Modeartikelen

Zijden Stoffen, Fluweelen, Kantstoffen
Alle soorten Garneeringen, enz.

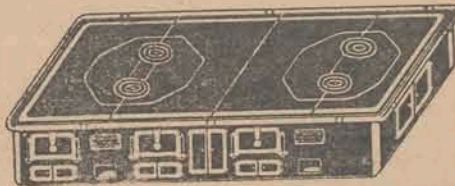
Balartikelen

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar
bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia

FABRIEK van
FORNUIZEN
met toebehooren

voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz

Fa. P. J. Meijs & Zoon Wassenaar-
scheestr. 1, 3, 5
Hofleveranciers

SCHEVENINGEN
Telef. Int. 654

Rover

LEVERANCIER
OOST EN WEST

Osmond

RIJWIELEN bij

J. H. C. MERCKEL

Parkstraat 67 • Telef. H. 3127

Beeklaan 355 • Telef. M. 461

DEN HAAG

Batavier

VERZENDT NAAR
OOST EN WEST

All Steel

Pension „SUNNY HOME”

Laan v. Meerdervoort 568 Tel. M. 1904

Indische en Hollandsche Tafel

van 12-2 en van 5-7 uur.

Volledig Pension vanaf f 4,- p. persoon
per dag.

Stoom-, Wasch- en Strijkrichting
C. Pierik van der Drift

Schenkweg 300-302 Schiestraat 1
Den Haag

Chem. Wasscherij
en Stoomerij

Firma P. C. & A. Pico & Zonen

Wij zullen hand- Brandstraat 2-6 Telefoon M. 1478
haven kwaliteit 1e Van den Boschstr. „ B. 178
en concurrentie. DEN HAAG.

Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamsslagerij
annex fijne Worst- en Vleeschwarenfabr.
(1882-1922.)

Garage Mercurius

KUIJPER & Co.

Telef. Schev. 1198

Van Slingelandtstraat 16, Den Haag

H.H. Verlofgangers

LEERT

Auto- & Motorrijden

Zeer billijk Tarief

IETS SPECIAALS VOOR INDIË.

Cellophone

SPREEKMACHINES, de eenige
met natuurlijke wedergave.

Gratis demonstratie elke
Zaterdag van 2-4 uur.

Hugo de Grootstraat 29

Prijzen vanaf f 45,- Tel. M. 5222

Alle soorten BETERE platen voorhanden.

in Ned. Indië, die men als baanbreker
kan beschouwen, en die als voorbeeld
in navolging kan dienen voor hare vrou-
delijke landgenooten. Zij kan daarbij voor
het groot nut zijn; althans als zij slaagt
in het examen, dat zij in Ned.-Indië, volgens
de daar geldende voorschriften, alsnog heeft
te leggen, alvorens zij tot de praktijk kan
worden toegelaten.

Dr. Lay Chai Moi verkeert dientengevolge
in een moeilijke positie, niet alleen omdat
het bezit is van een Arts-diploma, doch
omdat zij, met hare gebrekkige kennis van
de Nederlandsche taal, tijdelijk kosteloos werk-
zaam moet zijn in het Salemba Hospitaal.

De verslaggever twijfelt er niet aan of
Lay Chai Moi, zal wel slagen in het
examen, dat in de maand April 1923 zal
worden afgenomen, doch, voor het geval de
toekomst eens teleurstellend mocht zijn, zal
het zeker hare talenten en gaven ter beschik-
king stellen van de bevolking in China.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een universiteit in Ned. Indië.
Ter gelegenheid van het vierde lustrum
van de Indologen Vereeniging is, als extra-
gegeven van haar orgaan, een brochure uit-
gegeven, gewijd aan het hooger onderwijs
in Indië. De lustrum-commissie spreekt in
het voorwoord den wensch uit, dat het
hooger onderwijs mag bijdragen tot de spoedigste op-
richting van een volledig hooger-onderwijs-
centrum in den archipel. De kwestie, die
nu meer is, wordt door het Soer.
van 25 Nov. nog eens onder het oog

gebracht. Dr. Greutzberg, die met verlof zijnde
directeur van O. en E., zeide in een inter-
view, dat sinds eenige jaren het vraagstuk
van het hooger onderwijs, resp. is voor hooger onderwijs,
meer een vraag is. „Nauwelijks
dus toch nog wel.
Wij hebben nog niet lang geleden onze
nationale bezwaren tegen het thans op-
richting van een rechtakadische hoogeschool

uiteengezet, voor een volledige universiteit
klemmen zij meer. De rijpheid van Indië's
bevolking buiten beschouwing latend, blijft
de vraag, op de noodzakelijke onderbouw,
het voorbereidend hooger onderwijs, van
dien aard is, dat er behoorlijke bibit voor
een hoogeschool wordt gevormd. De resul-
taten van het nog slechts enkele jaren be-
staande instituut der algemeene middelbare
school kunnen nog moeilijk beoordeeld worden
en deze school is het, die naast de H.B.S.,
voornamelijk de studenten zal moeten af-
leveren. Ons lijkt de zaak niet zóó urgent,
dat met het oprichten van een Indische
universiteit niet gewacht zou kunnen worden,
tot de onderbouw inderdaad geconsolideerd is.

Prof. C. van Vollenhoven schrijft in de
aangebrachte brochure een opstel, dat hij
aldus aanvangt:

„Zooals de autonomiegedachte voor Indië
geen leven krijgen kan, als men enkel een
staatsrechtelijke handgreep wil zien in het
verleenen van autonomie, zoo krijgt de uni-
versiteitsgedachte voor Indië nimmer leven,
wanneer de opzet zich beperkt tot het voor-
zien in een onderwijsbehoefte.

De Leidsche universiteit voor het Holland
en West-Friesland van 1575, de Manilache
universiteit voor de Philippijnen van 1908,
de Vrije Universiteit van 180, straks de
Katholieke universiteit in Nederland, zij
werden en worden gedragen door een ver-
wachting, die bezielt Rijst ook voor de In-
dische Universiteit zulk een verwachting,
het zal die zijn van het eigen geestelijk
centrum, voor een ontwakend volk onmisbaar.

Ziehier dan ook het dilemma der komende
universiteit. Zal men haar opzet enkel laten
beheerschen door motieven van oogen-
blikkelijken, practischen aard, of zal ook dat
andere, de nationale toekomstverwachting,
haar woord meespreken?”

Er schuilt in het maken van een verge-
lijking steeds een gevaar; vooral hier is dit
het geval, wijl voor een universiteit in het
Oosten nog andere factoren in het geding
komen, dan in het Westen. Doch ook

overigens is de verwijzing naar het ont-
staan van de Leidsche hoogeschool niet
geheel zuiver.

Gaan wij nog wat verder in de geschie-
denis terug, dan vinden wij eeuwen vóór
1575 universiteiten in het buitenland op-
gericht (Bologna!!!!, Parijs 1200, Padua
1228, Oxford 1249, Orleans 1305, Praag
1348, Heidelberg 1386). Daarheen gingen
de Nederlandsche jongelingen ter studie.
Parijs in 't bijzonder was de plaats, die hen
trok en alle pogingen, in het land zelf ge-
daan, om een vaderlandsche universiteit te
stichten, mislukten. Het behoorde bij de op-
voeding, in Parijs te hebben gestudeerd. In
1450 is 't in Amsterdam geprobeerd. „Doch”,
zoals Busken Huet het meedeelt, „de
nachtlamp van dit laat gekomen St. Nico-
laas-kollegie, gelijk het heete, is na een
bleeke schittering vroeg uitgegaan. En de
oudheden ter Amsterdamsche Stadsbibliotheek
zijn er de eenige herinnering van.” Elders
zegt dezelfde schrijver: „Blijkbaar ging in
Nederland het jongere geslacht liever naar
Parijs; en de meer bejaarden hadden van
vader op zoon bij het studeeren aldaar zich
te wel bevonden, dan dat zij redelijkerwijs
verandering konden wenschen!!

Vergelijking, wij herhalen het, is gevaarlijk.
Doch wanneer men zich op de historie be-
roept, dan gelooven wij, dat men verstan-
diger doet, de laatst aangehaalde fase te be-
schouwen dan die der stichting van de
Leidsche universiteit.

Het hooger onderwijs in Indië, ook al
zal het zich aanpassen aan Oostersche be-
hoefden, zal toch voortspuiten uit Westersche
omgeving. Het voordel, die wetenschap
deelachtig te worden in een Westersche
omgeving, valt niet te loochenen, zelfs al
zou het alleen gelegen zijn in het kennis-
maken met een deel der samenleving, welke
zich in zoo menig opzicht onderscheidt van
de eigen, bekende maatschappij.

Voor hen, die er met ons van overtuigd
zijn, dat de tijd voor een „los van Holland”
voor Indië nog niet is gekomen, is het de

delijk, dat het studeeren in Holland een
factor is ter versterking van den band
tusschen moederland en overzeesche gewesten.

Intusschen moeten wij toegeven, dat deze
ideële overwegingen niet doorslaggevend
kunnen zijn, wanneer overigens niets de
vorming van een Indische universiteit in
den weg zou staan.

Dan komt dus de vraag, of het mogelijk
is in Indië een universiteit te stichten, die
geheel gelijkwaardig is aan een Nederland-
sche. Want zal een dergelijk instuut er
komen, dan moet het van den hoogsten rang
zijn. Wij vreezen zeer, dat het gemis aan
wat de heer Creutzberg „cultureele steun-
punten” noemt, nog altijd een drawback zal
zijn. De ondervinding, opgedaan aan de
Britsch-Indische en Philippijnsche hoogescho-
len, is niet aanmoedigend.

Voorts is er dit zeer gewichtige punt,
waarop prof. Kolnstantm wijst: Een univer-
siteit in Indië behoort een nationaal cultuur-
centrum te zijn.

Wat is in Indië nationaal? Wij herinne-
ren slechts aan hegeen Padmosoesastro in
de Darmo Kondo schreef over de kwestie,
of „een” Indisch volk bestaanbaar is. Ook
prof. Van Vollenhoven voelde hier een
moeilijkheid, toen hij waarschuwend schreef,
dat de Indische hoogeschool, met erkenning
van het numerieke overwicht der Javanen
op alle overige bevolkingsgroepen en van
hun geestelijk overwicht op de meeste Indo-
nesiërs, niet te Javacentrisch zal mogen uit-
vallen; ook de behoeften van de rest van
Indië en van zijn andere bewoners moeten
in de universiteit tot haar volle recht kunnen
komen.

Theoretisch volkomen juist; maar practisch
uitvoerbaar in het huidige ontwikkelings-
stadium?

Indië zal op den duur een eigen univer-
siteit moeten krijgen, dat ligt in de lijn der
evolutie. En het is een snelle evolutie onge-
twijfeld, welke het land doormaakt. Doch
men overschatte de gemaakte vorderingen

De Pan Pacific Scientific Conference.

Nopens de tweede Pan Pacific Scientific Conference, die in Augustus of September van 1923 te Sydney zal worden gehouden, kan de Loe van 24 Nov. nog het volgende mededeelen:

Deze conferentie is het vervolg op een eerste bijeenkomst, die voor 2 jaren te Honolulu werd gehouden en waarop getracht werd internationale samenwerking te verkrijgen voor een aantal problemen der zuivere en toegepaste wetenschap, betrekking hebbend op den Grooten Oceaan en de landen daarin en daaromheen gelegen. Op de eerste conferentie is Nederland niet vertegenwoordigd geweest. Voor ongeveer een jaar heeft echter de wis- en natuurkundige afdeling der Kon. Academie van Wetenschappen van de „National Research Council," te Washington — het meest gezaghebbende wetenschappelijke lichaam der Ver. Staten van Noord-Amerika — het verzoek ontvangen om er toe te willen medewerken dat Nederland op de volgende conferenties eveneens vertegenwoordigd zou worden.

De Academie van Wetenschappen is er toen onmiddellijk toe overgegaan een internationale circumpacifistische onderzoekcommissie in te stellen, die haar in alle zaken, het circumpacifistische onderzoek betreffende, van advies zou kunnen dienen. In deze commissie hebben een aantal in Nederland en Ned. Indië vertoevende mannen zitting, die allen betrokken zijn, of waren, bij het wetenschappelijk onderzoek van Insulinde.

Tooneel en Indië.

In de Java-Bode van 22 Nov. betoogt Henri Borch de oprichting van een Nederlandsch Indisch Tooneelverbond. Hij zegt o.m.:

Als er ooit serieus sprake van is, een permanent Ned. Indisch Tooneel te krijgen, dan moet dit niet afhangen van een tijdelijk uit Holland in Indië aanwezig zijn acteur-directeur maar dan moet de geheele organisatie van uit Indië gebeuren, door Indisch

initiatief, anders komt er niets van. Men krijgt geen Nederlandsch tooneel-directeur voorloopig meer naar Indië met een goed gezelschap om daar voor vast te blijven, als hij er zijn financiële bedje niet vooruit gespreid vindt, en alles zelf organiseren moet. Ik heb met vooraanstaande tooneel-directeuren hierover vertrouwelijk gesproken, en zeg 't dus niet zóó maar. De meeste acteurs en actrices, die ik over Indië sprak, zouden dadelijk wel weer terug willen. Onlangs vertelde Tilly Lus mij óók nog, dat ze 't er heerlijk vond. Maar wat ontbreekt om ze naar Indië te krijgen is: een vaste organisatie in Indië. Een tooneel-directeur zou naar Indië moeten komen op een vasten financiële basis. Als men alleen maar eens Batavia-Soerabaja-Semerang-Bandoeng-Djokja (de J. B. voegt er Malang en Solo aan toe, Red.) neemt, waarom zouden die steden reeds geen vast eersterangs tooneelgezelschap kunnen onderhouden?

Waarom zou er geen Nederlandsch Indisch Tooneelverbond kunnen opgericht worden, om er de schouders onder te zetten? Het idee zou 20 jaar geleden een chimère geweest zijn, maar nu niet meer. Hoe zijn in Indië de Kunstkringen niet uitgebreid sedert de eerste in Batavia werd opgericht? Toen ik in 1894 in Indië aankwam, zou men mij hebben uitgelachen, alleen om 't idee van een Indischen Kunstkring.

Ik weet zeker, dat er acteurs en actrices genoeg te vinden zijn in Holland, die niet zouden aarzelen op de boot naar Priok te stappen. Indië is, 't financieel er even buiten gelaten, vooral zoo'n „beloofd Land" voor hen, omdat de critiek er hun steeds zoo bijzonder welwillend is. Nooit hebben de Nederlandsche acteurs zulke schitterende recensies gehad als in Indië.

Er zou in Indië, daar ben ik vast van overtuigd, een uitstekend „afzetgebied" (zal ik maar zeggen) voor Nederlandsche tooneelkunst zijn, omdat de markt in Nederland overvoerd is. Er zijn te véél gezelschappen,

zoodat de meeste een kwijnend bestaan lijden, en niet alleen door de malaië.

Dr. A. H. Nijland †

Medio November overleed te Amsterdam de heer dr. A. H. Nijland, de vroegere directeur van het Instituut Pasteur en van 's Lands Koepokinrichting te Batavia. In een waardeerend artikel van de Sum Post van 22 Nov. lezen wij o.m. dat dr. Nijland meer dan twintig jaar werkzaam geweest is aan 's lands Koepokinrichting. Onder zijn directeursschap werd de inrichting wat ze nu is de beste, niet van het Oosten of van Europa, maar van de geheele wereld. Deze man is een der grootste weldoeners van Ned.-Indië geweest. Hij heeft het leven van honderden gered, nog worden jaarlijks honderden levens door hem behouden. Dat Nederlandsch-Indië hem van zijn dood eere met 'eene openlijke algemeene eerebetooning, die de tijden trotseert: een schitterend monument in 't hart van Batavia.

Onze Hollandsche Oceaanstoomers.

De heer Van der Laan schrijft op zijn reis naar Europa aan de Deli Crt. (van 21 Nov.) o.a. over de versiering van een boot als de „Prins". Op den duur bevalt deze hem veel beter dan de overlading in dit opzicht van de „Coen" en de „Johan de Witt." Hoe schitterend de versieringen van Lion Lachet alleen op zich zelf ook mogen zijn, het geheel geeft hem steeds weer den indruk van overlading en doet hem eerder denken aan een museum, dan aan een rijk versierd woonhuis. En een woonhuis moet toch feitelijk zoo'n mailboot zijn voor drie of vier weken, een woonhuis, dat rustig en zelfs deftig mag zijn, maar niet onrustig overladen en zeker niet overdreven luxueus. Vooral niet omdat het hier booten betreft, die maand in maand uit menschen brengen naar een kolonie, waar zij heengaan om een ernstig werkleven te leiden. Zei niet collega Van Geuns nog in zijn afscheid, dat men in

Indië méér dan zijn plicht heeft te doen. Welnu, een rooksalon of een conversatiezaal op de „Prins" stemt daarvoor beter en rustiger dan het vele goud op de nieuwere booten, dat in zijn veelheid toch eenigzins aan klatergoud doet denken [Overigens wenscht de heer V.S.H. geen woord kwijt te zeggen van de booten van de Nederlanden of van de andere Hollandsche mailbooten. Telkens en telkens treft het hem toe om de Hollandche Oceaanstoomers met de allerbeste op de wereld kunnen wedijveren. Misschien niet in omvang of royale inrichting, maar wel wat degelijkheid, soliditeit en vooral wat de reinheid betreft.

„Hotel des Indes".

De Pha Bode verneemt, dat de verbouwing en uitbreiding van Hotel des Indes te Weltevreden omstreeks Januari 1923 voltooid zal zijn. Dan zal een geheele vleugel met nieuwe kamers en een zeer ruime keuken in gebruik worden genomen, terwijl oude kamers worden afgebroken. Het complex krijgt daardoor een geheel ander aanzien onder meer worden ruimere tuinpartijen aangelegd. De verdere plannen worden op betere tijden uitgesteld. Telt het hotel menteel circa 140 kamers, in de toekomst wordt dit getal tot bijna 200 opgevoerd.

Literatuur-overzicht.

Pandji Poestaka.

weekblad, uitgegeven door Balai Poestaka (Commissie voor de Volkslectuur, Weltevreden). Proefnummer.

Dit nieuwe Maleische weekblad, ziet er goed uit; net gedrukt, duidelijke illustraties en toch niet kostbaar. De inhoud maakt een uitstekenden indruk; geen partijblad, maar objectieve berichtgeving en loyale bepreking. Zulk een blad is dringend noodzakelijk. Dit tjonoh bevat mededeelingen uit

INSTITUUT „VAN WIJNGAARDEN"

Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes
2e Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S. Lyceum en Gymn.
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar.)
Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— p. jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen. Centrale verwarming.
Electrische verlichting.

Tandarts Dr. A. KERVEL

Frederik Hendriklaan 43
Spreekuur 9 — 3

Bij contante betaling VERLAAGD Tarief

TELEFOON SCHEVENINGEN No. 122

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEFOON No. 2512
DROGERIJEN — CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

FAMILIE-BIOSCOOP
Prinsstraat 40 Telefoon H. 7477

VOORSTELLING
Iederen avond 8 uur
Zaterdag, Zondag en Woensdagmiddag speciaal
KINDER-MATINEE'S
Heerlijke middagen voor de kinderen.

Stoomwasscherij „JULIANA"
Haagweg 651 Loosduinen
Geeft bij ons Uw Waschgoed
Speciaal ingericht voor Repatrieerenden
HELDER NET BILLIJK

COLUMBUSSTRAAT 159
TEL. M. 5307

J. Julius Oppenheim
FOTOGRAAF
EX-OPERATEUR v.d. „SKETCH"

Nederlandsche Handel-Maatschappij

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.—
Statutaire Reserve . . . . . - 19.445.211.—
Buitengewone Reserve . . . . . - 22.660.000.—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentsch. te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische
Transferten. — Incasseeringen en Financieringen.
— Schriftelijke en Telegrafische Credieten. —
Reiscredietbrieven, — Deposito's. — Rekening-
Courant. — Administratie van Effecten en alle
andere Bankzaken.

GEVRAAGD in alle plaatsen

DAMES met eenige aanleg voor teekenen of schilderen, om in ons eenvoudig Batikschilderen en Lintrikwerk les te geven en onze batikverven en toebehooren te verkoopen.

Firma **TENZER**, Telefoon 4229, Fabriek van Batikverven, opgericht 1887, Noordeinde 139b, Den Haag

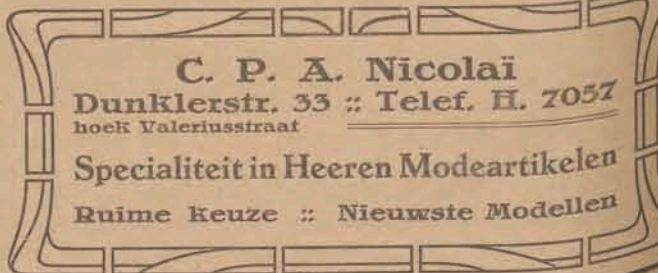
Genua en Marseille

Geregelde Koeriersdiensten

voor passagiers
REISBUREAU LINDEMAN
's-GRAVENHAGE
ARNHEM GRONINGEN UTRECHT

N.V. Restaurant „MAX"
HOLLANDSCH-INDISCH RESTAURANT
Reinkensstraat 76-78 Tel. M. 215
Indisch Specialiteit
Direct.-Eigenaar: C. G. OLIE, Ex-Dir. Adelphi
Hotel, Singapore; Hotel Jansen, Semarang;
Victoria-Hotel, Soekaboemi.
Levering van
RIJSTTAFEL, LUNCH en DINER.
Scherp concurrerende prijzen
Vlugge en prompte bediening.
Levering aan huis zonder prijsverhoging.
VRAAGT PRIJSOPGAVE.

Examens Boekhouden
voor Praktijk en M. O.
Opleiding en Repetitie door
J. TULLENERS,
Leeraar aan Handels- en H. B. Scholen.
ACCOUNTANT.
COLUMBUSSTRAAT 181 - DEN HAAG

C. P. A. Nicolai
Dunklerstr. 33 :: Telef. H. 7057
hoek Valeriusstraat
Specialiteit in Heeren Modeartikelen
Ruime keuze :: Nieuwste Modellen

Het meest aan te bevelen
Indisch Restaurant
Laan van Meerdervoort 68, Den Haag.
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT

Tel. 1187 **Maison van Rijn** Meermalen
Marnix **CUISINIERS** BEKROOND

Pr. Hendrikstr. 28, Den Haag, v. Galenstr. 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme schotels, enz. enz.

Meest gerenommeerde inrichting hier ter stede.

Instituut Pont

HAAG, Laan van Meerdervoort 190
Rotterdam, Kruisk. 128-Leiden N. Rijn 28

HANDELSCHOOL
STENOGRAFIE PONT, meest verbreed,
MACHINESCHRIJVEN (kort duidelijk)
BOEKHOUDEN,
HANDELSREKENEN, ENZ.

TALENSCHOOL:
GRAMATICA, LITTERATUUR, HANDELS-
CORR., CONVERSATIE.

Pont-Diploma baant U den weg

Bovenstaande opleiding ook Schiftelijk,
door Nederland en Indië.

Centr. Bur. INSTITUUT PONT
De Ruijterstraat 48, DEN HAAG.

Wed. G. Streitwolf

Noordeinde 105, 's-Gravenhage, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

HAAGSCHE

STEENKOLEN-MAATSCHAPPIJ,

voorheen J. KEMPS.
Hofleverancier.

Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
Den Haag Tel. H. 107

P. Hofland - Den Haag

Woning-Inrichter
Behanger-Stoffeerder

Sleedoornstr. 66. Tel. M 5369 Post-Giro 65938

Afdeeling Indische Keuken

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid
| - door speciaal geëngageerd vakkundig personeel - |

Indische Menu's: f 2.00 en f 3.00 per persoon

THUISBEZORGD IN VERWARMDE VERZEGELDE BUSSEN

Beroeps- Leeraars uit Engeland die ook Hollandsch Spreeken	School of English Geleenstraat 118 Weteringkade DEN HAAG	Uitsluitend Privaat Onderricht in de Engelsche Taal
---	--	--

Stomvaart-Mij. „NEDERLAND”

AMSTERDAM

Passagiers- en Vrachtdienst

Van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said
naar Sabang, Belawan-Beli, Singapore, Batavia,
Semarang en Soerabaja, vice versa.

Fa. B. Schoemaker
WESTEINDE 29 DEN HAAG TEL. H. 6252
ENGELSCH KLEERMAKERIJ
BONTWERKERS
Complete Militaire
Indische Uitrustingen

Hotel de Bellevue

Tel. Int. H. 447.

Bezuidenhout 15, 's-Gravenhage.

JAPONNEN PEIGNOIRS
AVONDTOILETTEN COSTUUMROKKEN

DAMES-MODE-MAGAZIJNEN
'T BLOUSEN-HUIS
PH. BIERMAN

DEN HAAG AMSTERDAM
Hoogstraat Nos. 19-21 Utrechtschestraat 92-94

SPECIAAL ADRES VOOR
INDIË

GROOTE KEUZE ZWARTE KLEEDING
In alle afdeelingen ook EXTRA groote maten

Olympia Theater

Prins Hendrikpl. 3. Tel. M 814

ELKE VRIJDAG NIEUW
AFWISSELEND PROGRAMMA

Doorlopende Voorstelling
van 7 tot 11 uur

Plaatsbespreking
kan per TELEFOON geschieden

Koninklijke West-Indische
Maildienst - AMSTERDAM

Passagiersdienst

naar en van Suriname en Curaçao, Br. Guiana
Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti

Inlandsche bestuurswereld, een Congres-ver-
slag: een duidelijk Volksraad-overzicht, een
bijdrage in de Indische en Europeesche Pers,
een interessante Kroniek en wat Allerlei.
Moge dit weekblad spoedig in eenige malen
20.000 ex. worden verspreid. De prijs, f 2.50
per kwartaal, kan geen beletsel zijn.
(JAVA POST.)

Levensstandaard te Medan.

Het nummer van 15 Nov. der Medede-
elingen van de Handelsverenigingen te Medan
bevat de resultaten van een vrij uitgebreid
onderzoek naar de daling van den levens-
standaard te Medan van medio 1920 tot
eind 1922.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 52. A handbook of pe-
troleum industry by D. T. Day, besproken
door Prof. Dr. L. Rutten. — De nuttige
planten van Ned.-Indië, door K. Heyne, be-
sproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went.
— Geschiedenis der Amsterdamsche Stoom-
vaart, door Dr. M. G. de Boer, besproken
door F. W. Craandijk. — Algemeene ver-
gadering van het Proefstation Malang. —
Uitvoering van Ned.-Indië. Memorie van
— Uitvoer van Java en Madoera.
— Schatting der Java-Suikerproductie oogst
1922 en der bedante oppervlakte voor Cam-
bodeeelingen, zoomede de overige vaste
landbouw-gebieden.

De politiek ten opzichte van Indië.

Prof. F. van Luth, S.J., Missionaris en
voormalig lid van de Herzienings-commissie,
heeft een brochure uitgegeven, getiteld: De

politiek van Nederland ten opzichte van
Ned.-Indië.

Onze plaatsruimte laat niet toe een uit-
voerig overzicht te geven van deze inhoud
van dit geschrift, doch om een idee te geven
van het standpunt hetwelk de deskundige
schrijver inneemt ten opzichte der door
hem bepleite denkbeelden, lijkt het voldoende
een enkele passage uit zijn betoog te
lichten. Deze luidt: „Het zal wellicht be-
vreemden, dat ik mij beslist aan de zijde
schaar van hen, die verklaren dat Indië nog
niet rijp is voor een volkomen democrati-
sche regeeringswijze. Het volk is daarvoor
in zijn geheel nog niet voldoende ontwik-
keld en het is ten eener male ongevoerd in
elken vorm van zelfbestuur. Daarom ben ik
voor het oogenblik tegen een tot zijn laatste
consequenties doorgevoerd democratisch re-
geeringsstelsel. Ook ben ik tegen het pas
ingevoerde stelsel van ontvoogding van re-
gentschappen en Inlandsche gemeenten. . . .
De gemeentebesturen moeten niet worden
geproclameerd, maar gevormd en hun leef-
tijd doormaken en na doorstane proef als
eigengerechtigd en autonoom erkend worden.”

De Waterstaats ingenieur.

Jaarg. 1922, No. 10. De waterschappen
in de Vorstenlanden, (vervolg) door ir. Ch.
E. J. Meyll. — De Indische wegen en de
mechanische tractie, door dr. ir. W. P. Pe-
teri. — De technische pers in Indië, door
H. Heetjans. — Het nut van dubbele buis-
leidingen, door ir. S. J. Gomperts. — Voor-
beelden van slecht aannemerswerk, door ir.
D. de Vogel. — Drinkwaterreiniging door
langzaam werkende zandfilters, door Ph. Leip.
enz. enz.

Koloniaal Tijdschrift.

Januari 1923, De melkvoorziening van

Ned.-Indië, door t. Hoen. — De Saminbe-
weging, door J. Bijleveld. (De schr., die Sa-
min van nabij heeft gekend, wil aantonen,
dat diens leer die door velen als geheel on-
gevaarlijk wordt beschouwd, wel degelijk
een gevaar kan worden voor de maatschap-
pelijke rust en orde, indien niet tijdig streng
en krachtig wordt ingegrepen.) — Winst-
deeling en winst aandeelkassen, door Mr.
H. Cohen de Boer, met Naschrift van G.
Gonggrijp. — De Kon. Paketvaart Maat-
schappij, haar beteekenis en hare vrachten
door Dr. R. Broersma. De koloniale ten-
toonstelling te Marseille. — Gegevens be-
treffende het tandenvijlen bij de Sajaks, door
Vogelzang. — Voedsel- en arbeidsvoor-
ziening der Oostkust van Sumatra, door
C. J. Sybrandy, met naschrift van H. J.
Grijzen. — Kroniek. — Vreemde koloniën,
door S. — Economische kroniek, door G.
— Literatuur door G.

Het Ned. Ind. Rubbertijdschrift

Naar het Soer. Handelsbl. vernam, zal
het Ned. Indisch Rubbertijdschrift van den
eersten Januari af onder den naam van
Landbouw- en Handelsblad met Holland-
schen, Engelschen en Duitschen tekst ver-
schijnen. De rubrieken zullen gewijd zijn aan
de cultuure, de industrie, den handel de
scheepvaart en aan meer algemeene belangen
van Ned. indië. De redactie is gevestigd te
Buitenzorg.

De heer K. L. C. Goelst te Driebergen
is vertegenwoordiger voor Holland, terwijl
de vertegenwoordiging voor Duitschland,
Oostenrijk en Zwitserland in han 'en is van
den heer A. Dominicus Hösel bij Dusseldorf.

Een nieuw weekblad De Reflex.

Den 2den December A^o.P^o. is verschenen
een proefnummer van het nieuwe weekblad

De Reflex, hetwelk uitgegeven wordt door
het Illustratie persbureau N. I. F. A. De
Reflex zal zijn een algemeen geïllustreerd
tijdschrift.

Als redacteur van het nieuwe weekblad
treedt op de heer E. W. Ostveig Jr.
(Bat. Nwsbl.)

Orgaan Administrateurs Cultuur- ondernemingen.

Verschenen is het eerste nummer van het
Orgaan der Vereeniging van Administrateurs
en cultuurondernemingen in Ned. Indië. Kort
van en gevat zit bij de uitgevers van dit
orgaan de bedoeling voor, dat het naar
waarheid het „Orgaan zal zijn, waardoor
al „onze belangen, onze nooden, onze wen-
schen” naar buiten worden kenbaar gemaakt
en van verschillende zijden belicht. En dan
niet alléén de „eigen belangen”, doch al wat
dienstbaar kan zijn aan het doel: „Het
kweken en in stand houden van een stand
van vakkundige planters”.

De Ingenieur.

In het jongste N^y. schrijft is R. Nessel
van Lissa over de werking der telefooncen-
trales te Soerabaja, met automatische ver-
deeling der oproepen.

Het aantal aanvragen om aansluiting nam
ook te Soerabaja na den oorlog sterk toe,
zoodat er nog honderden wachten in ver-
band met de vertraagde levering van de be-
stelde uitbreidingen der centrales. Hetzelve
verschijnsel dus, dat zich over de geheele
wereld vertoont heeft.

De telefonie heeft in Ned. Indië, sedert
het Gouvernement successievelijk bijna alle
netten naaste, een groote vlucht genomen.
Batavia en Soerabaja als hoofdplaatsen gaan
natuurlijk voorop. Te Soerabaja en vervol-
gens ook te Weltevreden zal binnenkort
worden begonnen met de vervanging der

bestaande interlocale centralen door nieuwe met meer moderne hulpmiddelen. Deze inrichtingen worden geleverd door Siemens en Halske. Verder zal binnenkort worden besloten tot den bouw van een derde locale centrale te Soerabaja in het nieuwe stads-gedeelte Dermo.

Dat reeds zoo spoedig tot decentralisatie wordt overgegaan dat men 3 locale centrales zal hebben, terwijl er slechts 5000 abonne's zijn, is te verklaren door het feit, dat Soerabaja, evenals Batavia en Weltevreden een zeer langgerekten plattegrond heeft en men anders veel te lange kabels krijgt. De afstand Noord-Zuid bijv. bedraagt 4 K.M. en de afstand Zuid-Dermo eveneens 4 K.M. De afstand van de haven tot bezuiden Dermo (dat is de geheele lengte van de stad), bedraagt ongeveer 14 K.M.

Ned- Indië Oud en Nieuw.

Januari 1923. Bûtrôge zur Kenutuis der balinesischen Ornamentik; das Elephanten motiv von Dr. O. D. Tauern (niet Illustrationen). Iets over de kerk van Ternate, door V. S. van de Wall (Hoewel deze kerk eerst van 1841 dat eerst — zij werd gebouwd in de plaats van een oudere die in 1840 door een aardbeving werd vernieuwd — is ze uit geschiedkundig oogpunt vermeldenswaard door enkele van elders aangebrachte oude grafkerken, wapenborden enz. waarvan de heer V. d. W. eens beschrijving geeft). — De beteekenis der invoering van de kam in het Indonesische weefgetouw (slot), door B. M. Goolings (met afbeeldingen, waarbij een zeer interessante: Begrafenis in 1911 van den Radja van Amanatoeng, Midden-Timor

Sluyters' Monthly.

De Nov.-afl. opent met een zeer fraaie plaat (trouwens de geheele afl. is schitterend wat illustrering betreft): The glory of the isle of Bali voorstellend, het voorfront van een tempel. — Verder (de artikelen welke buiten den tempel vallen laten we onvermeld): „Sidelights on nature life in Mori” (met vooral uit ethnografisch oogpunt belangrijke afbeeldingen) — Suyudana, the humiliated bij M. V. Moens-Zoorab (beschrijving van een der hoofdfiguren uit de wajang). — The „Wijnhoops' Bay”, bij S. Kalf. — The holy flower Widjaja Kusumo, bij J. Wiebenga. — A trip te Coros island.

Indië Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 39. Huisvesting in Indië (vervolg), door N. — De Merapa op (slot), door Mevr. Lageman-Weersma. — De Fokker-Amphibie. De eerste in Nederland gebouwde vliegboot. — Indische herinneringen. II, Vereenigingsleven, door M. A. van der Lijke.

Algemeen Landbouwblad voor Ned-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 20 (17 Nov.) De dierenwereld uit des planters naaste omgeving (vervolg) — De kapok, door W. D. — Zonnebloem (Heilanthus annuus, door Ram. — De Djerok cultuur, door F. W. — Van pensioenen en nog wat, door G. v. G. — De rentabiliteit eener kina-onderneming, door Prof. dr. A. H. Berkhout (ontleend aan de Ind. Mercur). — Koffië. (Geknoei met koffie). — Koffiebelasting. Enz. — De tabakscultuur in Deli gedurende het 1921. — De assistenten-regeling in Deli.

Klachten over koffie van Celebes.

Celebes-koffie heeft in het buitenland een goeden naam, welke zij echter bezig is af te breken. In bovengenoemd Alg. Landb. Niebl komen onder het opschrift „Geknoei met koffie mededelingen voor, waaraan we het volgende ontleenen.

„Waar in den laatsten tijd herhaaldelijk klachten uit de consumptielanden kwamen dat de van Celebes geëxporteerde koffiesoorten vermengd waren met ongeveer hetzelfde uiterlijk hebbende soorten, afkomstig uit Zuid- en Centraal-Amerika, en het exporteurs bij het naar aanleiding daarvan ingesteld onderzoek gebleken is dat inderdaad geregeld voor de Makassaansche markt belangrijke hoeveelheden Amerikaansche koffies worden geïmporteerd, welke haar weg vinden naar het Chineesche kamp, vanwaar zij, na met inheemsche koffiesoorten te zijn vermengd, exporteurs als zoodanig worden aangeboden, werd een vergadering van belanghebbenden bij den koffielehandel in Makassar gehouden, ten einde te komen tot het treffen van bijzondere maatregelen ter bescherming van den koffielehandel daar ter plaatse.”

Welke de genomen maatregelen zijn, vindt men in genoemd weekblad vermeld.

St. Claverbond.

In het Jan. Nr. schrijft Pr. L. Groenewegen over de „Vorstin der Zuidzee” door de Javanen Ratoe Lärä Kidoel genoemd, een voor hen geheimzinnige persoonlijkheid, waarvan een groote invloed uitgaat. De schr. vermeldt eenige gevallen waaruit blijkt dat die vereering niet altijd even onschuldig

is en tot ernstige verwikkelingen aanleiding kan geven.

Prof. H. van Offerden S. J. wijdt een sympathiek artikel (met portret) aan Raden Robertus Soengeng, alias Winatasastra, een veelbelovende Javaan, die onlangs de hoofdakte als onderwijzer behaalde. Tot aller tevredenheid onderrichtte deze Javaansche onderwijzer van 16 Mei '21 tot 15 Sept. '22 de Noordbrabantsche jeugd. Thans is hij naar Indië teruggekeerd.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Ternauwernood is afl. 2 der Aanvullingen en Verbeteringen op de groote Encyclopaedie van Ned.-Indië verschenen, of ze wordt door de derde gevolgd (voor welk bewijs van activiteit redactie en uitgevers ongetwijfeld een woord van lof verdienen).

De belangrijkste aanvullingen van reeds in het hoofdwerk opgenomen of opnieuw bewerkte artikelen hebben betrekking op: Tijdsrekening, Magie, Opleiding van administratieve ambtenaren. Veeteelt. Verder is o.m. opgenomen de levensbeschrijving van generaal J. Th. Ermeling (geb. Jan. 1831, overleden Jan. 1921 te Buitenzorg.)

Handelingen Natuurwetensch. Congres.

In de Java-Post van 24 Nov lezen we dat bij Nix en Co. te Bandoeng is verschenen. Handelingen van het tweede Ned. Indisch Natuurwetenschappelijk congres.

Dit 225 blz. omvattend boekwerk, schrijft het blad, keurig uitgevoerd met foto's, platen, teekeningen en grafieken, bevat de redvoeringen en de 62 voordrachten, op het

(Zie vervolg 1e blz. Indische Verlofganger)

Van Straalen Monsieur & Erkelens

WIJNHANDEL. Hoofdkantoor: Rotterdam, Leuvehaven 34, Telefoon 2456

Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
Piet Heinplein, Tel. M. 3874 M. 3875

Bijkantoor: DEN HELDER
Hoofdgracht 37, Telef. 83

Onderlinge Levensverzekering van Eigenhulp

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst

VRAAGT deze

Tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF

's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak

Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, le Coupeuse Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.

AANMELDINGEN BIJ DE DIRECTRISCHE G. DE GRAAFF

N.V. Hoogewerff, Chabot & Visser's Wijnhandel

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c. - Telefoon 1155

Filiaal: 's-GRAVENHAGE
Noordwal 4, : Telef. 2461

Filiaal: ARNHEM
Eusebius-singel 1a : Tel. 195

L. C. JACOBI

's Gravenhage

Soerabaija

Regentesselaan 123, Telefoon M 1403

Wereldmerk Ibach

Wendt U voor Koop, Huurkoop, Verhuur,
Inruilen, Repareeren, Stemmen transport

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het meest bekende adres

Grootste voorraad, beste merken. :: Speciaal adres voor Tropen-Piano's.

J. E. SCRUTTON

ENGLISH TAILOR

134 OBRECHTSTRAAT - TELEF. M. 5474

THE HAGUE

English Goods Only

Details a Speciality

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's-Gravenhage - Telef. H 2665

Uitzending van Diners vanaf f 1.—

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
DEJEUNERS, DINERS en SOUPERS, KOUDE EN
WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Grand Hotel Restaurant

„Central”

In alle Kamers warm en koud water

DE MEEST BEKENDE INRICHTING DER
RESIDENTIE

Haagsche Coöperatieve Keuken

RESTAURANTS

Kepplerstraat 274 : Telefoon M 2313
Anna v. Burenstraat 204 : Tel. B 226

Middagschotel 12—2 uur à f 0.70

Diner 5—7 uur à f 1.20

Diverse Schotels à la Carte

UITZENDING DOOR DE GEHEELE STAD

Bredesche Luxebroodfabriek

Telefoon No. 72 F. 't SAS Lange Brugstr. 10
HOFLEVERANCIER

beveelt zich beleefd aan voor

de levering van alle soorten

BROOD, BESCHUIT, LUXEBROOD, BANKET,

ONTBIJTROEK, KOEKJES, ENZ.

Alles EIGEN FABRIKAAT en van de

beste grondstoffen vervaardigd.

CORN. VAN DER SLUIJS

Binnenhuisarchitectuur, Meubels, Stoffen

Alleen Noordeinde 162a. Telefoon 4782 Den Haag

E. ARNOUITS
Gravenstraat 1 tegenover de
BONNETERIE
Ondergoederen
Sportcostuums
Regenjassen
voor
Dames & Heeren

Restaurant **ATLANTIC AMERICAN BAR** Premier
Mondain **LANGE HOUTSTRAAT 4 DEN HAAG.** Ordre

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul,
Salon de Refraichissements.
NOORDEINDE 44 - DEN HAAG.

SPECIAL ADRES
VOOR DAMES
EN KINDER
KONFEKTIE

V. S.

GERZON

HOFLEVERANCIERS
Wed. H. Rahder & Zoon
Wijnhandelaren

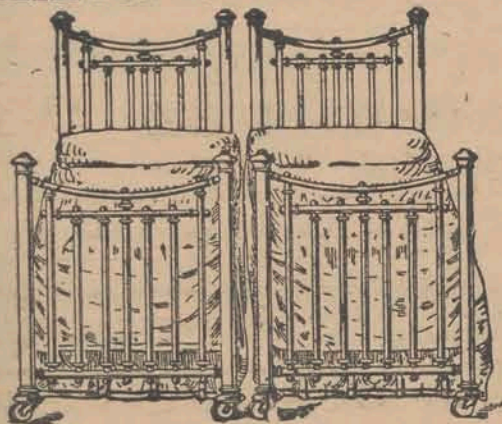
Filiaal: 's-Gravenhage Heemskerkstr. 1a Tel. H. 3493
Hoofdkantoor: Amsterdam Binnenkant 25 Int. Tel. 389
Filiaal: Arnhem N. Plein 15 Tel. 280
Filiaal: Gorinchem O. Vischmarkt Tel. 61

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden
Voor Export speciale conditiën

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansens & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

W. J. M. SIMONIS,
voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
Groenmarkt 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON H. 4420 - DEN HAAG.

Specialiteit in Bedden
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn geopend van 8 1/2 tot 6 uur.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Firma A. Nijland
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twente)

Het aangewezen adres voor Uw
Huwelijks-uitzet of Uitrusting
voor Indië

LINGERIES - BEDLINNENS - TAFELGOEDEREN
HUISHOUD - EN STUKGOEDEREN

Enorme sortering, prima qualiteiten. Zichtzendingen
ook naar de Tropen, op iedere aanvraag, franco.
Specialiteit: HOTEL- BED- EN TAFELINNEN
Monsters op aanvraag

**Zuid-Hollandsche
Brood en Beschuitfabriek**

Waldorpstraat 16-22
's-Gravenhage Tel. 1163

*Beveelt zich bij
Uwe Leden aan.*

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 pct. gewaarborgd

H. H. DROST & ZOON
Kleermakers voor Dames en Heeren
LAAN VAN N.-O. INDIË 171
TELEFOON B 836

SPECIALITEIT IN
Heeren-Avondkleeding

Rok-Costumes Smoking-Costumes

Parkhotel
van Stolkpark, ... Scheveningsche Boschjes
Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.
LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

VB DEN HAAG **VB** AKKERIJEN

VB DEN HAAG EREENIGDE AKKERIJEN

DE HAAGSCHE BROODFABRIEK
EN
DE OUDE VETTE HEN
KORTHEIDSHALVE GENAAMD: „V6 B6“.

BROOD. — BESCHUIT. — BAKKET.

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 - ^{hoek} Heerengracht Amsterdam

Ladies and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

A. Schröder & Co.

GROENMARKT 25-26-28 :: 's-GRAVENHAGE

Begin Januari 1923

Eenige Grootte Jaarlijksche

Opruiming

Fa. BECHT PASSAGE 58. Tel. 2860 Den Haag

Porcelein Aardewerk **INDIË** Email merk „KETEL” . .
Glas Berkefeld Filters Gero - Alpaca - Zilver

Zendingen naar Indië worden gratis en onder volle garantie voor gawe overkomst verzonden

Magazijn „Nederland”

KATTENBURG & Co.

Amsterdam - Den Haag - Utrecht - Haarlem - Rotterdam

Uitrustingen

voor

de Tropen

Op aanvraag
toezending van
Catalogus

Onze reizigers zijn
door het geheele
land te ontbieden.

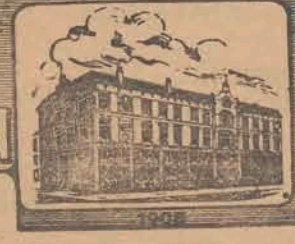
Huishoudelijke en

Keuken-Artikelen

Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 Vlamingsstraat - Den Haag
Telefoon 773

Baden en Geysers

Gas- en Electr. Ornamente

Haarden Kachels

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie Mr. J. D. P. ten Bosch te 's-Gravenhage - J. G. Coster te Winnipeg

P. B. van Moorsel & Co.

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2893 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het Meubileren
en Stoffeeren van woningen

N. Blom Scheveningen

Beeedigd Expert
BADHUISWEG 33 - TELEF. 8 3029

Inkoop van Paarden, Brillanten
en oude Indische Brillanten

H. S. van Hassell, Noordeinde 94-94a, Den Haag

Heeren- en Dameskleermaker

Uitsluitend Engelsche Stoffen

Specialiteit Indische Uitrustingen

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22
Den Haag - Amsterdam - Utrecht

Kristal Porselein

Vazen, Bloempotten, Zulen met Potten
Klokstellen, enz., uit de Plateelbakkerij
„Zuid-Holland” te Gouda.

Mall- en Kutkoffers in alle afmetingen

Garantie voor gawe overkomst

MEDEDEELINGEN VAN HET DAG. BESTUUR
DER VER. OOST EN WEST.

De aandacht der Afdelingen wordt er op
gevestigd, dat de **Suriname-film** verkrijgbaar
is bij het **Algem. Ned. Verbond, Groenmarkt 9,**
Dordrecht tegen den alleen voor de afdelingen vast-
gestelden verlaagden huurprijs van f 50.- per avond.

Genua en Marseille

Geregelde Koeriersdiensten
voor passagiers

Reisbureau Lindeman

's-Gravenhage - Arnhem - Groningen - Utrecht

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres Koninginnegracht 10

(over Hoofd-Ingang Dierentuin)

te 's Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor trouwgelegenheden
en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

**N.V. GOGARN'S
MEUBILEER. M^U**

MEUBELEN

BETIMMERINGEN

:: BEHANGERIJ ::

STOFFEERDERIJ

DEN HAAG

NOORDEINDE 64c

TELEFOON H.1076

ROTTERDAM

WESTNIEUWLAND 13

TELEFOON No. 1774

Firma Aug. Savelkoul

Heerenkleeding naar Maat
Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG
SOERABAYA

AMSTERDAM, Singel hoek Heiligenweg.
VRAAGT GEILLUSTREERDEN CATALOGI